

C-uppsats
10 poäng

Socialsekreterarens resonemang kring barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd.

How the social worker reasons about the child perspective when dealing with
social assistance.

Anette Rasmusson
Anna Svensson
Sociala omsorgsprogrammet
Institutionen för
Hälsovetenskaper

2005-06-08

Handledare:
Sven-Erik Olsson

Examinator:
Bengt Sjöström

Abstract

In Sweden the social assistance from a historical perspective, has been a part of the social legislation, since the 18th century. In that time called poor relief. Through the centuries this has established the social assistance we have today. With focus on the child, we have attempted to illustrate how the social workers consider the child perspective when they are dealing with the social assistance. We wanted to get a view of how the social worker reasons about needs the children have and how they can see that the benefit has been provided for. To get knowledge about this we have done semi-structured interviews with eight social workers in four different municipalities. Some social workers tend to leave all the responsibility in the parents care, while others include the family and used their recourses. However they all worked in a way where they paid a great deal of attention to the adults. The result indicates that they don't take that much notice to the child perspective as the national board of health and welfare recommends neither as some social workers wishes to.

Keywords: social service department, social worker, social assistance, child perspective, child poverty.

Innehållsförteckning

1. Förord	5
2. Inledning	6
3. Bakgrund	7
3.1. Historik.....	7
3.2. Aktuella siffror	9
3.3. Vad säger lagen?	10
3.4. Socialstyrelsens rekommendationer.....	11
3.4.1. Synpunkter vid socialt arbete.....	12
3.5. Definition av begreppen familj och barns behov.....	13
3.5.1. Definition av hushåll med ekonomiskt bistånd	13
3.6. Välfärd – barnens bästa	14
4. Syfte	16
4.1. Frågeställningar	16
5. Teoretiska utgångspunkter	16
5.1. Välfärdsteori.....	16
5.2. Systemteori.....	17
5.3. Organisationsteori	18
6. Material	19
6.1. Insamling av litteratur	19
7. Metod	20
7.1 Val av metod	20
7.2. Urval.....	21
7.3. Genomförande.....	21
7.3.1. <i>Miljöbeskrivning</i>	23
7.3.2 <i>Analys</i>	23
7.4. Etiska överväganden	23
8. Resultat	25
9. Metoddiskussion	31
10. Diskussion	34
10.1. Avslutande reflektion.....	37
Litteraturlista	38

Bilagor

Bilaga 1. Modell av försörjningssystem

Bilaga 2. Informationsbrev

Bilaga 3. Samtyckesformulär

Bilaga 4. Intervjuguide

Bilaga 5. Arbetsfördelning

1. Förord

Vi vill inledningsvis börja med att tacka våra informanter för att ni var så vänliga att ställa upp i vår studie. Ni har bidragit med mycket kunskaper som vi förhoppningsvis kan förmedla till våra studiekamrater och övriga som kan finna ett intresse i att läsa denna uppsats. Utan er hade den inte kunnat genomföras. Ni var alla, utan undantag, väldigt tillmötesgående och hjälpsamma med att dela med er av era erfarenheter och kunskaper. För detta ska ni ha ett stort tack.

Vidare vill vi tacka vår handledare och ”språkpolis” Sven-Erik Olsson. Utan dig hade detta förmodligen varit ett betydligt svårare projekt att genomföra. Du förmedlar dina synpunkter och kunskaper på ett sätt som ger oss känslan av att vi själva kommer på lösningar och förändringar till förbättring av arbetet. Även om du tydligt pekar på svagheter så serverar du inte färdiga förslag till åtgärder utan lämnar över till oss att själva fundera ut sådana. Detta har medfört att vi under denna läroprocess blivit stärkta i tron på oss själva.

Vi skickar också en tanke av tacksamhet till våra familjer som har stått ut med oss under denna tid då vi suttit vid datorn mer eller mindre hela tiden de senaste veckorna. Ni har varit mer än överseende med vår tid och vårt engagemang som vi ägnat uppsatsen, istället för er.

Sist, men inte minst, vill vi tacka varandra. Vårt samarbete har fungerat fantastiskt bra trots att vi genomfört arbetet tillsammans från först rad till sista. Detta utan att vi har fått nog av varandra. Det har funnits en trygghet i att vi båda har prioriterat uppsatsen och vi har haft en hög arbetsmoral, samtidigt som vi har fått oss många goda skratt.

Tack!!

2. Inledning

Vårt intresse för ämnet har väckts dels genom den allmänna debatten om barnfattigdom och dels från vår erfarenhet av att själva ha barn i skolåldern. Framförallt nu under vårterminen, då denna studie genomförts, är det mycket aktiviteter i skolan som ska bekostas av oss föräldrar. För vissa barn blir det svårt att delta i dessa aktiviteter då det i familjen inte finns ekonomiskt utrymme.

Hur synliggörs då dessa barn? För att få en bild av vilken hänsyn som tas just till barnet när familjen ansöker om eller uppbär ekonomiskt bistånd, tog vi kontakt med socialsekreterare på olika socialförvaltningar.

I delar av den litteratur vi har studerat belyser man att en anpassning av den sociala lagstiftningen har genomförts för att svara upp till barnkonventionen. Tanken med lagstiftningen är att barnen i socialtjänstens insatser ska bli tydliga, synliga och deltagande (Länsstyrelsen, 2005:4).

Uppföljning och tillsyn från socialstyrelsen och länsstyrelsen visar sammantaget att barnperspektivet generellt inte uppmärksammas i tillräcklig utsträckning i handläggningen av ekonomiskt bistånd. För att intentionerna i lagen ska uppfyllas behöver barnperspektivet utvecklas (Socialstyrelsen, 2003).

Näsman (1996), pekar på vuxnas självklara företräde när det gäller att tolka verkligheten. I vårt samhälle är den överordning vuxna har i förhållande till barn den minst ifrågasatta. Liksom vår studie utgår forskning om barn ofta från ett vuxenperspektiv. Barns förhållande har endast berörts för att de ingår i olika hushållsgemenskaper. Senare forskning om barn visar att man många gånger inte tar hänsyn till barnens åsikter, detta gäller såväl nu som förr (Bing 2003, Swärd 2004).

3. Bakgrund

I bakgrunden kommer vi att ta upp ett historiskt perspektiv på ekonomiskt bistånd. Vidare tittar vi på antal biståndstagare, vad lagen säger och olika rekommendationer angående riktlinjer i socialt arbete. Vi har ett par definitioner av begrepp vi använder oss av och hur välfärdssamhället ser ut i relation till barn. Här finns även våra teoretiska utgångspunkter.

3.1. Historik

Nedanstående avsnitt om fattigvård och socialbidrag är hämtat ur Puide (2000) där Åström bidrar med ett historiskt perspektiv som vi valt att utgå från.

Det var först under andra hälften av 1700-talet som fattigvård kom att regleras som en mer eller mindre obligatorisk uppgift för kommuner i Sverige. Tidigare hade det knappast funnits någon lagstiftning som kan sägas innefatta vad vi idag kallar ekonomiskt bistånd. I och för sig fanns det i kyrkolagstiftningen bestämmelser om att kyrkan skulle sörja för de fattiga men det var mer ett frivilligt stöd. Tvärtom var det ett samhälle som försökte kontrollera och övervaka lösdrivare och tiggare. Detta eftersom ett starkt tjänstetvång rådde och hade man inte laga försvar, alltså sin försörjning tryggad, kunde man mycket väl tvingas in i tjänstehjonsförhållande. År 1763 kom Hospitalförordningen som den första svenska lag som på ett tydligt sätt reglerade fattigvården. I denna uttrycktes bland annat att ”nödlidandes och värnlösas rätt vederbörligen skall vårdas”.

I den första paragrafen ur Gustav IV Adolfs nådiga stadga från 1807 uttalas det att den grundläggande principen är, de fattigas rätt till hjälp. Men man gör en tydlig åtskillnad på verkligt nödlidande och arbetsovilliga. Denna indelning mellan förtjänta och icke förtjänta är en indelning som kommer att finnas med i lagstiftningen framöver genom tiden om än i olika skepnader. Under slutet av 1700 - och början av 1800-talet läggs grunden för det kommunala inflytandet över fattigvården. Organisatoriskt var dock kommunerna inte särskilt utvecklade vilket medförde att de socialpolitiska idéerna, även de fastställda i lag, blev begränsade och svåra att genomföra. En av de största begränsningarna var de materiella förutsättningarna. Kommunerna hade helt enkelt väldigt lite medel att förmedla.

Senare under 1800- talet ökade kritiken mot rättighetstänkandet som utvecklats kring fattigvården. Det ifrågasattes om det var samhällets skyldighet att sörja för de fattiga och den sociala lagstiftningen skärptes. Det växte fram en uppfattning att fattigvården missbrukades och det hävdades att det var fattigvårdens existens som skapade fattigdom.

I ett betänkande från 1839 poängteras att man måste värja sig mot rättighetskaraktären av fattigvården. Det menades att det inte skulle vara en juridisk rätt att bli underhållen utan att det skulle vara en kristlig plikt att sörja för de fattiga. Uppfattningen fanns att enskilda skulle välja att leva på understöd istället för att sörja för sig själva. Fattigvårdsstadgan kom att färgas av dessa ståndpunkter och i 1871 års fattigvårdsförordning fick en mycket restriktiv syn gehör. Här menades att den tidigare lagstiftningen som byggde på samhällets skyldighet gentemot den enskilde var ett stort bidrag till fattigdomens utbredning.

Fattigvårdslagstiftningen präglades av restriktivitet och inskränkningar som syftade till att avskräcka från att motta stöd. Den så kallade husbondsmakten utökades och detta innebar att fattigvårdsmyndigheten kunde hålla ”arbetsovilliga” i arbete och förfoga över arbetsförtjänst och egendom. Nu var det endast frivillig hjälp de fattiga kunde lita till, några rättigheter fanns inte längre. Det var endast de ”vansinniga” och föräldralösa barn som omfattades av obligatorisk fattighjälpslag.

Dessa grunder för fattigvård kom att bestå långt in på 1900- talet. Dock luckas restriktiviteten upp något i 1918 års fattigvårdslag, till exempel försvinner husbondemakten. En viktig förutsättning för det sociala arbetet var att under 1920- talet bildades socialinstitutet där socionomer utbildades. Innan dess hade socialt arbete bedrivits i kommunerna av frivilliga och lokalt förtroendevalda.

Nästa steg var 1956 års socialhjälpslag. Här bibehölls indelningen i obligatoriskt stöd och frivillighet. Det obligatoriska stödet var nu en rättighet och även det frivilliga stödet reglerades i lagen och innebar att social hjälp kunde meddelas efter grunder som bestämdes av kommunfullmäktige eller prövas av en socialnämnd. Alla beslut som fattades om socialhjälp kunde nu också överklagas till länsstyrelsen. Lagtexterna var ganska precisa kring de materiella förutsättningarna för när det förelåg rätt till socialhjälp och ur dessa gick det att direkt sluta sig till vad som gällde. Kritik riktades mot denna precisering då det medförde att problematiken runt den enskilde individens sociala situation bortsågs och att det endast togs

hänsyn till de i lagen nämnda kriterierna för rätt till bistånd. Det saknades ett helhetsperspektiv. Ytterligare ett betydande steg i välfärdsrättens utveckling utgör 1980 års socialtjänstlag. Lagtekniskt medför denna lagstiftning något nytt; ”*genom att konstituera långtgående rättigheter, införa ett tämligen stort utrymme för politiker att utforma den kommunala socialpolitiken samt, även om de professionella socialarbetarna inte var nämnda i lagen och ge utrymme för professionella bedömningar i det enskilda fallet*” (sid. 24).

Vidare reglerades alla former av bistånd i samma paragraf vilket skulle medföra en helhetssyn i bedömningen, att frågan om ekonomiska behov inte var isolerad från livssituationen i övrigt. 1980 års lag är ett uttryck för ramlagsstiftningstekniken, de materiella reglerna är formulerade som mål och de processuella strukturerna förstärks. Besvärsrätten stärks för den enskilde gentemot myndigheterna liksom den enskildes integritet. Vi har en välfärdsrätt som bygger på ett starkt och grundläggande rättighetstänkande.

År 1998, efter en av regeringen antagen proposition (prop.1996/97:124) förändrades socialtjänstlagen. En betydande förändring vad det gäller sociala bistånd är att det ekonomiska biståndet preciseras i en egen paragraf. Nyheten är att det delas upp i en riksnorm som gällde för hela landet och i en del som avsåg rätt till bistånd för skäliga kostnader för andra behov. Riksnormen är vad den enskilde kan kräva medan delen för skäliga kostnader för andra behov är en del som socialnämnden får ge bistånd till. Den delen är således en frivillig insats. Som tidigare finns det alltså en del som är obligatorisk och en del som är frivillig.

3.2. Aktuella siffror

Socialdepartementet och socialstyrelsen använder sig av begreppen tillfälligt ekonomiskt bistånd och långvarigt ekonomiskt bistånd. Det sistnämnda innebär att man under minst tio månader av ett kalenderår uppburit bistånd. Av de närmare två miljoner barn som fanns i Sverige år 2002, levde cirka 147 000 barn (varje människa under 18 år) i 73 000 familjer på ekonomiskt bistånd någon gång under året. Av dessa levde drygt 50 000 barn i familjer som hade bistånd nästan hela året, 10-12 månader. Överrepresenterade är barn i familjer med utrikesfödda föräldrar och barn till ensamstående kvinnor (Socialdepartementet, 2004, Socialstyrelsen, 2003).

3.3. Vad säger lagen?

I socialtjänstlagens (2004) 4 kap. Rätten till bistånd, står i den allmänna bakgrunden att:

”Socialbidraget är det mest utpräglat selektiva stödet med fullständig individuell behovsprövning och utgör det yttersta skydds nätet när den enskilde inte kan försörja sig på annat sätt, t.ex. genom arbete eller genom det generella socialpolitiska systemet. Socialbidraget är den enda del av systemen som är helt relaterad till det enskilda hushållets försörjningsbehov” (Norström, Thunved, 2004. sid. 63).

I 4 kap. 1 § står det att den som inte själv kan tillgodose sina behov har rätt till bistånd och det ska vara skäligt. Syftet med bestämmelserna är att tillförsäkra den enskilde en rätt till stöd och hjälp från samhällets sida, när denne befinner sig i en situation som gör insatser från samhällets sida nödvändiga. Vidare framgår att genom bistånd ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Detta bör ses som ett uttryck för uppfattningen att samhällets hjälp inte bara ska gälla den enskildes grundbehov utan att hjälpen också ska ha en viss kvalitet.

I riksnormen, som är lika för alla, skall försörjningsstöd lämnas för skäliga kostnader för:

- livsmedel
- kläder och skor
- lek och fritid
- förbrukningsvaror
- hälsa och hygien
- dagstidningar/telefon/TV-avgift.

Vid behov skall följande kostnader ingå i försörjningsstödet. Dessa kostnader skall dock genomgå en prövning av socialnämnden:

- boende
- hushållsel
- arbetsresor
- hemförsäkring
- avgift till fackförening och arbetslöshetskassa.

Socialtjänstlagens 1 kap. 2 § behandlar vad hänsynen till barnets bästa kräver.

I kommentaren till 1 kap. 2 § står att läsa ”*vid alla åtgärder som rör barn skall barnets bästa komma i främsta rummet*” (a a, sid. 30).

Principen ovan kan härledas ur två grundläggande tankar: ”*barn har fullt och lika människovärde och barn är sårbara och behöver särskilt stöd och skydd*” (a a, sid. 30).

I kommentaren (Norström, Thunved, 2004) står vidare att barnets bästa alltid skall beaktas i beslutsfattandet men konventionen, vilken denna paragraf i SoL svarar mot, kräver inte alltid att det skall vara utslagsgivande. Men låter man andra intressen väga tyngre måste myndigheten visa att andra relevanta överväganden gjorts. Barnkonventionen kräver att myndigheten så långt som möjligt har försäkrat sig om att barnets bästa har kommit med och redovisats i beslutsprocessen. Ett barnperspektiv måste med andra ord finnas med i besluten. Socialstyrelsen (2003) betonar dock att barnkonventionen inte är lag i Sverige men vi har ratificerat konventionen och den måste beaktas vid utformningen av lagregler som rör barn.

3 kap. 5 § andra stycke handlar om hänsynstagande till barns vilja och inställning. Syftet med detta är att barn ska få uttrycka sin åsikt i saker som rör dem personligen. Det betyder att barnets inställning ska klargöras utan att barnet för den skull sätts i svåra valsituationer. Socialtjänstens uppgift blir att skaffa sig en bild av barnet och dess behov. Vidare får ej heller barnet pressas på synpunkter.

3.4. Socialstyrelsens rekommendationer vid handläggning.

Socialstyrelsen (2003) har i en rapport framhållit rekommendationer vad det gäller att ha ett barnperspektiv i handläggning av ekonomiskt bistånd. Detta gäller både på ledningsnivå och handläggarnivå. Även regeringen har i en proposition (1996/97:124) pekat på behovet av att uppmärksamma barnens situation när vuxna vänder sig till socialtjänsten med ansökan om ekonomiskt bistånd. Syftet med socialstyrelsens rapport är att konkretisera barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd. Rapporten ska också tjäna som ett stöd för länsstyrelsernas tillsyn. Länsstyrelsernas tillsyn och socialstyrelsens uppföljning visar att barnperspektivet generellt inte uppmärksammas i tillräcklig utsträckning. Barnperspektivet behöver utvecklas för att intentionerna i lagen ska uppfyllas.

För att ha ett barnperspektiv i handläggningen av ekonomiskt bistånd på ledningsnivå är det enligt socialstyrelsen, viktigt att kommunerna i sina riktlinjer för ekonomiskt bistånd anger hur barnperspektivet ska tillgodoses och att dessa följs upp. Vidare är det av stor betydelse att handläggarna har en delegation som gör det möjligt för dem att bevilja familjen eller barnet ekonomiskt bistånd till riktnorm/försörjningsstöd till en högre nivå och/eller bistånd till livsföring i övrigt. Att personalen har kompetens att arbeta utifrån ett barnperspektiv är ledningens ansvar och att rutiner utvecklas som i arbetet gör att barnet uppmärksammas samt att barnperspektivet dokumenteras ligger även på ledningsnivå.

För handläggarna är det av stor vikt ur ett barnperspektiv att fokusera på barn i familjer med långvarigt ekonomisk bistånd. Det är viktigt att de i dessa familjer samarbetar med föräldrarna för att uppmärksamma barnets behov och situation och att det finns en tydlig koppling till den ekonomiska situationen. Handläggaren bör utifrån hänsyn till barnets behov i samråd med föräldrarna göra hembesök, om behov finns. Detta för att kunna bedöma vilka bistånd familjen behöver. Vidare är det viktigt att handläggaren talar med barnet med beaktande av barnets ålder och mognad för att bedöma vilket bistånd, med hänsyn till barnets behov, som familjen behöver. Även detta ska ske i samråd med föräldrarna. Dessutom är det av vikt att barnets bästa bedöms utifrån en helhetsbedömning med stöd i lokala riktlinjer och policydokument, barnkonventionen och med stöd av de kunskaper som finns om barn. En arbetsplan för hur självförsörjning ska uppnås där barnets situation ingår som en del bör upprättas. Centralt i handläggningen är att bevaka barns behov inom särskilt viktiga områden, till exempel boende, hälsa, fritidsaktiviteter, ungdomars ferieinkomster och umgänge med föräldrar. Hur barnets behov beaktats ska dokumenteras och vilka eventuella överväganden som gjorts. I dokumentationen ska det framgå vad som påverkat beslutet, detta gäller vid både positiva och negativa beslut (Socialstyrelsen 2003).

3.4.1. Synpunkter vid socialt arbete.

Johanson (2002) menar att oavsett på vilken nivå yrkesverksamma agerar så gäller det att:

- *Jämsides uppmärksamma både vardagens banaliteter och dess storhet;*
- *Skilja mellan det enastående och det generella;*
- *Utan översitteri eller överlägsenhet förmedla fakta och sprida kunskaper.*

Sett utifrån detta har Johanson utformat ytterligare förslag som bör beaktas av enskilda socialarbetare och socialnämndsledamöter.

- *Stödet till hjälpsökande måste utformas så att det motsvarar verkliga önskemål och reella behov.*
- *Hjälp- och behandlingsinsatserna skall vara resultatet av en dialog och process i vilken klienterna intar en aktiv roll.*
- *Respekten för klientens ståndpunkt skall utgöra plattformen för beslut.*
- *Insikten om när man behövs måste finnas.*
- *Vetskapen om när det är nödvändigt att träda åt sidan.*
- *Att inse, förstå och kunna mobilisera klientens och familjens egna positiva resurser.*

Vidare säger Johanson att för dem som sysslar med socialt arbete är det angeläget att skilja mellan viktiga förhållanden och mindre betydelsefulla ting. Det centrala är dock att aktören kan se varje del som en bit av helheten och att de har förmågan att ta hänsyn till olika förhållanden som påverkar varandra.

3.5. Definition av begreppen familj och barns behov.

Vi vill klargöra vår definition av vad vi menar med familj. Familj är ett hushåll med minst en vuxen och ett barn. Vår definition av barns behov är inspirerad av vad Bing (2003) nämner. För att tillgodose barns behov måste man visa respekt för barnet och vara inkännande för barnets situation. Man ska vara nyfiken och öppen för barnet samt ha förmåga att lyssna, möta och se barnet.

3.5.1. Definition av hushåll med ekonomiskt bistånd.

Definitionen av ett hushåll som kan beviljas ekonomiskt bistånd är att de lever i en situation som understiger vad samhället anser vara en lägsta acceptabel levnadsnivå. Nackdelen med denna definition är att den är beroende av politiska beslut och säger egentligen mer om samhällets vilja att hjälpa människor i nöd än om de utsattas faktiska hjälpbehov.

Den definition som samhället utgår ifrån är alltså beroende av politiska beslut och kan därför ändras i takt med konjunkturer och värdeströmningar i samhället. Detta skedde till exempel under 1990-talet då socialbidragsreglerna skärptes och bidragen minskade i reallt värde. Den

sociala och politiska utgångspunkten för Sveriges förutsättningar är, att barn har rätt till en skälig levnadsstandard enligt artikel 27 i FN: s barnkonvention och innebär här i vårt land att barn inte ska behöva växa upp i hushåll som har en låg inkomststandard eller som tvingas leva på ekonomiskt bistånd (Salonen, 2003).

3.6. Välfärd – barnens bästa

För barn i Sverige innebär fattigdom inte detsamma som för barn i världens fattigaste länder. Det finns en skillnad mellan absolut och relativ fattigdom. Det faktum att barn i fattiga länder lever i absolut fattigdom under hemska förhållanden legitimerar inte de växande klyftorna mellan fattiga och rika i Sverige (Salonen 2003).

Det faktum att vissa barn i Sverige lever i relativ fattigdom och ska ha behoven mat och bostad täckta, gör troligen inte att de förblir opåverkade av olika referensgrupper runt omkring sig som har en högre levnadsstandard. Människan är en social varelse som lever tillsammans med andra människor och att då se dessa med bättre ekonomiska förutsättningar samtidigt som man själv lever på en nivå som förblir oförändrad kan ha stor betydelse för hälsan till exempel i form av psykologisk stress (Socialdepartementet, 2004).

I enighet med FN: s konvention om barnens rättigheter har alla barn lika värde och skall ges samma möjligheter.

Politiska signaler i Sverige och utomlands indikerar på en klar kursändring. Statsmakten tar inte lika stort detaljansvar för utformningen av barns villkor medan det lokala inflytandet stärkts och föräldrarnas ansvar betonas. De professionellas kunskaper måste hävdas på en rådgivningens marknad i konkurrens mellan olika typer av experter. I och med detta definieras välfärden på ett nytt sätt. Förändringarna i relationerna mellan föräldrar, institution och stat, marknad har bland annat lett till en betoning av en diskussion om barns rättigheter. ”Barnets bästa” har lyfts fram som en utgångspunkt både när det gäller socialpolitiska interventioner och för enskilda institutioner inom välfärdsstaten (Sandin, Halldén, 2003).

Ekonomiskt bistånd är en del av den kommunala socialtjänsten. Liksom i annat socialt arbete finns där en spänning mellan stödjande och kontrollerande insatser, konflikten mellan socialarbetarens (socionomens) roll att ge människor hjälp och se till att normerna i samhället efterlevs. Särskilt besvärlig kan denna konflikt bli i barnavårdsarbetet, där ”klienten” alltid är

en familj, det vill säga föräldrar och barn med, emellanåt, sinsemellan olika intressen och där kontroll av en familjemedlem kan bli stöd till en annan.

Socialt arbete kan kritiserats för att vara vuxenorienterat och en rad forskningsrapporter Näsman (1996) och Östberg (1994), belyser också detta. De pekar på att barnen blir förvånansvärt osedda och ohörda i socialt arbete. Detta trots en verksamhet som har uppkommit till skydd för barn och som har "barnets bästa" som ledstjärna.

Under de senaste två eller tre decennierna har barn dock alltmer kommit i centrum för såväl politiska och akademiska intressen. Tidigare har barn betraktats som passiva objekt för omvärldens och de vuxnas villkor. Enligt en ny syn menar Meeuwisse m.fl. (2000) att barn nu är aktiva subjekt i konstruktionen eller utformningen av sina egna sociala liv och inte endast passiva objekt för sociala strukturer och processer. Större hänsyn har, på senare tid, tagits till kontexten eller det sammanhang i vilket barnet ingår. Det blir också allt vanligare att uppmuntra till samtal med barn långt ner i åldrarna, för att få en bild av barnets egen förståelse av sig själv, sitt liv och det sociala sammanhang det ingår i.

Det läggs mer vikt idag på barns rättigheter och rätt att komma till tals och förmedla sitt perspektiv. I takt med individualiseringen av barn i förhållande till familjen har det i lagstiftningen och i socialt arbete efter hand lagts större vikt vid intressemotsättningar mellan barn och föräldrar. Dock betyder inte barns ökade rättigheter och självständiga ställning i förhållande till familjen, i detta sammanhang, att barn har blivit mer autonoma eller har fått större rätt att vara med och bestämma vad som är bäst. De som tar över från föräldrarna och definierar vad som är bäst är samhället/myndigheterna. Det är fortfarande vuxna som har definitionsmakten (Meeuwisse, Sunesson, Swärd, 2000).

4. Syfte

Att belysa hur socialsekreterare resonerar kring barns behov samt deras upplevelser av att beakta och följa upp detta i familjer som ansöker om och uppbär ekonomiskt bistånd.

4.1. Frågeställningar

- Vilka är uppfattningarna, hos personalen inom socialtjänsten, av vad barns behov är?
- På vilket vis märker socialarbetaren att han/hon kan tillgodose barns behov?

5. Teoretiska utgångspunkter

Vi vill inledningsvis beskriva vår tanke kring valet av nedanstående teorier. Välfärdsteorin knyter an till socialsekreteraren och dennes ställning i förhållande till staten, marknaden och familjen. Dennes arbete gentemot klienten är inte oberoende av dessa tre faktorer. I systemteorin befinner sig socialsekreteraren i samspelet mellan de olika nivåerna i samhället. Socialsekreteraren arbetar i en organisation där de besitter en position och har vissa rättigheter och skyldigheter gentemot både klient och organisation.

5.1. Välfärdsteori

Salonen (1994) beskriver en teoretisk ansats i ett modernt försörjningssystem i välfärdsstater. Det är Esping-Andersens teori om tre grundläggande försörjningssystem och samspelet dem emellan – marknaden, staten och familjen. Denna tredelning görs för att analytiskt särskilja liberala, konservativa och socialdemokratiska välfärdsstater.

I den socialdemokratiska modellen, som är aktuell för svensk socialpolitik, har staten det övergripande ansvaret för befolkningens trygghet och grundläggande levnadsstandard. Detta genom en sammanvägning av arbetsrelaterade förmåner och generell medborgerliga rättigheter. Det som kännetecknar denna modell är en stor offentlig sektor, hög skattefinansiering och höga ambitioner att genom aktiva åtgärder från staten hålla upp sysselsättningen. Bartley (1998) tolkar Esping-Andersen och menar att resultatet av modellen är en ”välfärdsstat som beviljar transfereringar direkt till barnen och som har det yttersta ansvaret för omvårdnaden av barnen, de gamla och hjälplösa” (sid. 86).

Vidare menar Salonen (1994) att Esping-Andersens teoriram är av betydelse för studier av socialbidragets funktion i det moderna välfärdssamhället. Figuren i bilagan är en förenklad modell och illustrerar hur socialbidraget är sammankopplat med samhällets tre centrala institutioner; stat, marknad och familj, se bilaga 1. Modellen påvisar det faktum att det finns tydliga samband med de strukturella förhållanden som omger individen och de faktorer som kan betraktas som individuella egenskaper, till exempel inlärda hjälplöshet och passivitet.

I socialbidragets roll och funktion finns, som modellen indikerar, också en relation mellan de tre systemen, inte enbart avhängig de samband den behovsprövade hjälpen har till de olika försörjningssystemen.

I relationen stat – socialbidrag kan man urskilja vad som leder till att människor söker socialbidrag, påverkat av välfärdsstatens eget funktionssätt. Socialbidrag är exempelvis avhängigt arbetsförmedlingens och försäkringskassans handläggningsrutiner och administrativa bestämmelser och kan därmed beviljas i avvaktan på att dessa generella förmåner ska betalas ut.

Relationen marknad – socialbidrag påverkas till exempel av klassiska faktorer inom arbetsmarknadens område såsom låg lön, arbetslöshet och utslagning. Detta är delvis avgörande för socialbidragets omfattning.

Relationen familj – socialbidrag påverkas av demografiska förändringar inom hushållen som leder till sämre ekonomi. Det kan vara ökade utgifter, familjesplittring, dödsfall et cetera. I hushåll med många barn och med endast en familjeförsörjare är det en tydlig överrepresentation bland bidragshushållen (Salonen, 1994).

5.2. Systemteori.

Bing (2003) menar att i en sociologisk systemteori utgår man från att samhällsstrukturen är ett socialt system. Här finns ett ömsesidigt beroende mellan delarna i systemet som gör att det fungerar och de olika delarna knyts samman. Varken utvecklingspsykologin eller sociologin har studerat förbindelserna mellan barnens olika arenor, vilket de inom ekologisk systemteori gör. Ett socialt system kan framställas både genom sin organisationsform och genom sin lagbundenhet. Det som håller samman systemet är relationer som styrs inifrån och utifrån.

Bing tar vidare upp barnpsykologen Urie Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teorier som betonar samspelet mellan olika nivåer i samhället. Modellen är ett system på fyra plan. Mikrosystemet som utgörs av familjen. I mesosystemet ingår de institutioner, till exempel skola och förskola, som kopplas samman med mikrosystemet. Inom de båda systemen rör sig barnen. Ytterligare ett system är det yttre exosystemet som behandlar föräldrarnas arbetsförhållanden. I detta system är barnen inte själva aktörer men de är i högsta grad påverkade av det. Det fjärde systemet är makrosystemet där generella villkor som levnadsnivå och politik ligger.

5.3. Organisationsteori

Enligt Giddens (1998) utövar organisationer ett stort inflytande på oss. Detta är kanske inte helt och hållet av godo eftersom det medför att vi kan förlora kontroll över vissa händelser som istället övertas av olika myndigheter. Organisationerna har alltså makt och kontroll över individer.

Giddens (1998) redogör för den första systematiska tolkningen av de moderna organisationernas uppkomst som utvecklades av Max Weber. Han ansåg att den funktion organisationen fyller är att på ett stabilt sätt samordna människors aktiviteter och det de producerar. Weber menade att en organisation är beroende av kontroll över information och att skriften har en central roll i detta sammanhang. Vidare behöver organisationen skrivna regler och den behöver olika register och arkiv för att lagra informationen. Organisationerna är även hierarkiska.

Enligt Weber är organisationer till sin natur byråkratiska i större eller mindre utsträckning och byråkratins utveckling i det moderna samhället var något oundvikligt. Han menade att ”byråkratisk makt är det enda sätt som finns för att hantera de administrativa krav som storskaliga sociala system ställer”. Weber har konstruerat ett antal egenskaper som framställs som de idealtypiska för byråkrati.

- *Det finns en klar och tydlig makthierarki.*
- *Skrivna regler styr tjänstemännens handlingar på alla nivåer i organisationen.*
- *Ämbetsmän är anställda på heltid och får lön för sitt arbete.*

- *Det finns en åtskillnad mellan de anställdas uppgifter inom organisationen och livet utanför.*
- *Ingen medlem av organisationen äger de redskap och resurser de arbetar med (Giddens, 1998. sid.321-322).*

Inom organisationen finns en hierarkisk maktfördelning menade Weber. Makten är knuten till positioner, inte personer och denna makt ger positionsinnehavaren vissa rättigheter och skyldigheter.

Arbetsfördelningen inom en organisation definierar inte bara arbetsuppgifterna och kopplar samman individ och uppgift utan bestämmer också hur arbetsuppgifterna grupperas tillsammans i olika enheter, avdelningar. Jämte arbetsfördelningen finns också samordningsmekanismer som är nödvändiga för att säkerställa att arbetsuppgifter utförs på ett acceptabelt sätt, sådana kan till exempel vara regler och arbetsscheman (Hatch 2000).

Inom den byråkratiska organisationen har de formella relationerna en framträdande plats. Arbetsuppgifterna är mer detaljerade och fastställda ju mer byråkratiserad en organisation är, enligt Webers mening. Dock finns i alla organisationer informella relationer och sätt att handha olika uppgifter. Graden av informellitet styr flexibiliteten i arbetet och för att kunna vara flexibel krävs det att man delvis frångår de officiella principerna (Giddens 1998).

6. Material

I det här avsnittet redovisar vi för det material vi samlat in och tillvägagångssättet för insamlingen.

6.1. Insamling av litteratur

I biblioteket på Högskolan Kristianstad fann vi efter sökning, en rapport via Libris med hjälp av våra sökord, barnfattigdom och barnperspektivet. Denna rapport beställdes sedan via Karlshamns kommuns stadsbibliotek. Vi har även beställt en artikel skriven av en författare som rekommenderades av vår handledare, via ovan nämnda bibliotek. Via nätet har vi beställt en skrift från Barnombudsmannen och en rapport från Socialstyrelsen via Länsstyrelsen Skåne. Övrig litteratur har vi funnit på följande bibliotek: Kristianstads stadsbibliotek,

Högskolebiblioteket Kristianstad, Sölvesborgs bibliotek och Karlshamns bibliotek. På Högskolebiblioteket och Karlshamns bibliotek fann vi litteraturen via en sökning i deras bibliotekskatalog. Där slog vi på ord relevanta för ämnet, barnfattigdom, socialtjänst, barnperspektiv. Litteraturen från Sölvesborgs bibliotek fann vi med hjälp av personal på Karlshamns bibliotek, som hänvisade oss dit då den aktuella litteraturen redan fanns där. I tidskriften Socionomen hittade vi en text angående en rapport från Socialdepartementet. Vid förfrågan på Högskolebiblioteket om möjligheten att beställa hem rapporten, blev vi rekommenderade att söka på Kristianstads stadsbibliotek, där den enligt bibliotekarien redan fanns.

7. Metod

I Sverige finns det knappast någon forskning som behandlar frågeställningen om konsekvenser för barn som lever under knappa ekonomiska förhållanden eller i fattiga familjer. Inte heller hur barn påverkas av att leva med ekonomiskt bistånd under längre tid (Socialstyrelsen, 2003). Även Puide (red.) (2000) påstår att forskningen sällan har ställt frågor kring hur det gick för klienten, blev situationen bättre och berodde förändringen i så fall på insatser från socialtjänsten? Svensk forskning har i liten utsträckning studerat effekterna av insatser som görs för bidragstagare. Det finns dock författare som har utgått från barnets perspektiv när det gäller ekonomisk utsatthet. Anna Lytsy har i sin undersökning frågat barn hur de påverkas av familjens ekonomi. Även en annan författare, Stefan Morén har intresserat sig för ämnet.

Med detta som bakgrund fann vi intresse i att ta reda på hur personal inom socialtjänsten, som arbetar med ekonomiskt bistånd, resonerar dels kring barns behov, barnperspektivet, hur man kan tillgodose detta samt deras möjlighet att följa upp om beviljade insatser blivit tillgodosedda, alltså kommit barnet till gagn.

7.1 Val av metod

Vi har valt kvalitativ metod med semistrukturerade intervjufrågor (se bilaga 4) som har tagits upp på band. Vid intervjutillfället har en färdig lista med frågor använts. Vi valde intervjun som metod för att få en mer detaljerad information från ett antal människor när det gäller data baserat på känslor och erfarenheter. Dock har ordningsföljden på frågorna och

intervjupersonens möjlighet att svara på frågorna varit öppna. Intervjupersonen har också haft möjlighet att utveckla idéer och tala utförligt om ämnet (Denscombe, 2000).

7.2. Urval

Grundtanken var att vi skulle tala med de berörda barnen vilket vi bedömde inte var rimligt under rådande tidsram. Det skulle ha blivit omständligare eftersom vi hade varit tvungna att gå via föräldrarna för att inhämta samtycke. Detta ansåg vi inte vara realistiskt under en tio veckors period.

Urvalet, alltså länet och kommunerna, är ett urval som är gjort på grund av dess geografiska läge i förhållande till var vi själva är bosatta. Valet av informanter var ett subjektivt urval. Detta innebär att vi har en viss kännedom om det som ska undersökas och att vi medvetet väljer dessa informanter för att de kan ge oss värdefull data i relation till vårt syfte. Fördelen med subjektivt urval är enligt Denscombe (2000) att det tillåter oss att få utbyte av personer och att deras information på goda grunder kan antas vara avgörande för vår undersökning. Socialsekreterarna i dessa kommuner är en liten del av populationen och svaren som ges kan inte anses generaliserbara med tanke på studiens omfattning. Vi har intervjuat socialsekreterare i fyra olika kommuner i samma län. Vi har genomfört åtta intervjuer, två i varje kommun. Vi intervjuade tre män och fem kvinnor. Vi har i studien valt att inte nämna vilka kommuner vi gjort intervjuerna i. Vi kallar dem för kommun A, B, C och D. Detta därför att det för studiens del är helt ovidkommande var intervjuerna är gjorda.

7.3. Genomförande

Vi har per telefon vänt oss till chefen för individ- och familjeomsorgen inom varje socialförvaltning och där gjort en förfrågan om ett möjligt genomförande av vår studie. Efter ett samtal med tillförordnad chef i kommun A fick vi via receptionen på Ifo (Individ och familjeomsorgen) namnen på samtliga socialsekreterare inom ekonomi. Vi kopplades till ledig socialsekreterare där vi själva fick fråga om intresse fanns för medverkan i studien. Tid bokades med denne men tyvärr blev personen sjuk och avbokade intervjun. Vi fick då berättat för oss att det kunde bli svårt att få en ny tid hos någon annan. Men efter att åter ha kontaktat receptionen fick vi telefonnummer till två andra socialsekreterare som efter vårt telefonsamtal visade sig vara intresserade av att medverka. I kommun B togs kontakt med chefen som på personalkonferens förhörde sig om intresse för intervjuer bland sina

medarbetare fanns. Chefen eller medarbetare skulle återkomma inom några dagar vilket de också gjorde. En socialsekreterare ringde upp oss och via denne bokade vi tid för intervju till denne och dennes kollega. I kommun C, efter kontakt med chefen, talade vi med samordnaren för ekonomi. Hon tyckte det lät intressant och gav oss telefonnummer till sina handläggare, varav vi sedan kontaktade två stycken. Båda var villiga att ställa upp på intervju och datum och tid bokades. I kommun D var det svårt att få kontakt med chefen men vi fick ett medgivande via receptionen. Vi tog kontakt med samordnaren på ekonomi som själv var intresserad av att medverka. Vi förklarade att vi ville intervjua två personer på förvaltningen vilket inte var några problem. Efter samtalet slog oss tanken att det eventuellt skett ett missförstånd då samordnaren kunde ha förstått det som att vi vill intervjua två personer samtidigt. För att förtydliga lämnade vi ett meddelande på dennes telefonsvarare där vi uttryckte oss på ett mer utförligt sätt. Samordnaren återkom till oss telefonledes där denne bekräftade att ett missförstånd faktiskt uppstått. Detta innebar dock inga problem utan vi fick tid och datum för två separata intervjuer. Telefonnummer lämnades muntligen vid telefonkontakten med informanterna, dock inte till samtliga. Att inte lämna telefonnummer till samtliga var inte ett medvetet val utan en miss ifrån vår sida.

Efter kontakt med samtliga socialsekreterare skickade vi ut ett informationsbrev (se bilaga 2) till var och en av dem. I de utsända breven presenterade vi oss och vi beskrev syftet med vår studie. Något som vi fick påpekat, från en av våra informanter, var att vi i informationsbrevet missat att uppge telefonnummer till oss. Vidare informerade vi intervjupersonerna utförligt i enlighet autonomiprinciperna (informationskrav, samtycke, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet). Vid mötet informerade vi intervjupersonerna om de etiska övervägandena som vi har tagit hänsyn till (Repstad, 1999).

Under intervjutillfällena var vi båda närvarande. En av oss var ansvarig för intervjun och en förde anteckningar, detta turades vi om med så var och en genomförde fyra intervjuer respektive antecknade fyra gånger. Den utrustning, bandspelare och band, vi använde oss av under intervjuerna hade vi lånat på mediaenheten på Högskolan Kristianstad.

Efter genomförda intervjuer har vi var för sig lyssnat av de bandade inspelningarna, skrivit ner materialet ordagrant och plockat essensen ur det som vi funnit relevant för syftet och frågeställningarna samt kopplat det till befintliga teorier.

7.3.1 Miljöbeskrivning

Samtliga intervjuer skedde på respektive arbetsplats, alltså på socialförvaltningarna. Tre förvaltningar var låsta där vi fick anmäla oss i en reception för att sedan sitta i ett väntrum och invänta intervjupersonen som hämtade oss där. På ett ställe var det öppet och ingen reception fanns. Vi gick in i en hall där vi möttes av en av intervjupersonerna. Några av intervjuerna gjordes på socialsekreterarnas kontor och några i samtalsrum. Kontoren har varit både personliga med egenhändigt tagna fotografier, växter och broderade tavlor och mindre personliga utan någon utsmyckning överhuvudtaget. Samtalsrummen har präglats av runda bord och stoppade stolar där man sitter bekvämt mittemot varandra. Samtliga intervjuer har skett i en miljö där vi båda känt oss delaktiga även om en av oss åt gången varit huvudansvarig för intervjun och den andra antecknat.

7.3.2 Analys

Vi är i vår analys inspirerade av ett holistiskt perspektiv där vi ser till kontexten. Olika faktorer hänger samman trots informanternas individuella upplevelser och utsagor. I arbetet med analysen av våra åtta intervjuutskrifter har vi haft en ansats att identifiera gemensamma drag och skillnader. Vi har kategoriserat vårt material i olika teman utifrån vårt syfte, frågeställningarna och nyckelorden. I denna process valde vi att sitta tillsammans och bearbeta utskrifterna fråga för fråga. Efter varje fråga gjorde vi en sammanställning av materialet där citat ingår. Sammanställningen redovisas i resultatdelen av uppsatsen (Denscombe, 2000).

7.4. Etiska överväganden

Inledningsvis vill vi börja med att nämna att vi inte har några personliga relationer till någon utav informanterna som deltar i studien.

Vid intervju och diskussioner kring ämnet startas hos informanten en process som kan väcka tankar och känslor. Vid återblick och eftertanke är det möjligt att det finns ärenden som de anser sig kunna ha behandlat annorlunda. Men, eftersom det är professionella yrkesutövare vi väljer att tala med, som har fått information om syftet med studien och som haft möjlighet att närhelst de önskar avbryta sin medverkan, anser vi att den eventuella påverkan vår intervju kan ha medfört är försumlig.

Vi har gått via chefen på Ifo som har tagit ställning till personalens medverkan och studiens genomförande. Detta med anledning av att informanterna arbetar i en organisation där de är ansvariga inför andra högre upp i beslutshierarkin (Denscombe 2000). Detta innebär dock inte att det är chefen som valt ut informanterna. Vi ville bara ha ett klartecken från denne innan vi gick vidare i vårt arbete.

Vi upplyser informanten om att vi i studien, och för övrigt, kommer att behandla alla uppgifter om denne konfidentiellt. Det innebär att det inte kommer att vara möjligt att identifiera någon person, heller inte vilken kommun vederbörande kommer ifrån. Informanten får också upplysning om att medverkan är frivillig och att de när som helst de önskar kan avbryta. Vid vårt möte får varje informant underteckna ett skriftligt samtyckesformulär (se bilaga 3). Vi har i vårt informationsbrev, och även muntligen i mötet, bett om att få banda intervjuerna. Detta har samtliga informanter samtyckt till även om det fanns någon som var tveksam till att låta intervjun bli inspelad. Denna tveksamhet byggde på en för informanten dålig erfarenhet av inspelade intervjuer. Informationen hade använts mot personen på ett icke överenskommet sätt. Det material som samlats in har förvarats i en skrivbordslåda i det arbetsrum som används under arbetets gång.

Under analysens gång har vi i vår tolkningsprocess försökt återge materialet på ett så, för informanten, adekvat sätt som möjligt. Dock är vi medvetna om att vi som uttolkare av materialet i viss mån påverkar resultatet och slutsatserna i uppsatsen. Efter analys och färdigställande av materialet kommer banden med intervjuerna att raderas.

8. Resultat

Vi har valt att presentera resultatet genom att göra en sammanställning som vi redogör för utifrån de frågor som ingick i vår intervjuguide. Efter varje sammanställning följer en kort sammanfattande reflektion.

Har det skett någon förändring i antalet ansökningar om ekonomiskt bistånd under den senare tiden?

Antalet familjer som ansökte om ekonomiskt bistånd hade minskat något över tid beskrev man i en kommun. Det berodde bland annat på att man hade försökt jobba med en arbetslinje där folk skulle komma igång med arbete. En del av dem som fortfarande uppbar bistånd hade någon form av arbetshinder och några var utklassade från systemet, till exempel från försäkringskassan. På andra ställen hade det skett en, utöver förväntan, ökning där de låg lite över budget. Likaså hade biståndsdelen i sig ökat beroende av till exempel minskat aktivitetsstöd från arbetsförmedlingen. Det gjordes en tydlig koppling mellan de anslag arbetsförmedlingen fick som kunde sätta människor i sysselsättning, till exempel praktikplatser, och det tryck som det blev på socialförvaltningens ekonomiavdelning.

Reflektion: Socialsekreterarna såg att det fanns ett tydligt samband mellan människors förmåga eller möjlighet till egen sysselsättning, alternativt annan chans till försörjning från till exempel försäkringskassan och till de antal som ansökte om ekonomiskt bistånd.

Hur resonerar ni kring begreppet barnperspektiv?

Det fördes mycket diskussioner kring barnperspektivet, trots det framhölls det att de inom socialtjänsten behövde bli bättre på att belysa det. Att barnperspektivet fanns med i lagstiftning och riktlinjer, lyftes fram men även uppfattningen att dessa texter skulle behöva konkretiseras, de ansågs ”luddiga” och svårtolkade. Vidare lades ett stort ansvar på föräldrarna vad det gällde att sörja för sitt barn, att det var viktigt att inte socialtjänstens ansvar gick före föräldrarnas. Det framhölls att det var angeläget att ge föräldrarna stöd och hjälp att komma ut på arbetsmarknaden och till egen försörjning. Detta genererade indirekt hjälp till barnen. Det lades stor vikt på barnperspektivet när det kom till boendet, till exempel hyresskulder och/eller hot om vräkning. Det nämndes att barnperspektivet vid dokumentation skulle ha en egen rubrik där man såg att ämnet hade behandlats oavsett beslut. En handläggare poängterade att just i ärenden där barn ingår gick det att göra undantag från normen. Att

arbeta utifrån ett barnperspektiv kunde också vara att socialsekreterarna hade en helhetssyn, att de samverkade med andra utanför socialtjänsten, till exempel försäkringskassan.

Samarbete med barn- och familjeenheten inom socialtjänsten skedde ofta.

”...man måste ge dem den grunden som gör att de har så små chanser som möjligt att hitta hit när de blir vuxna”.

Reflektion: Barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd hade lyfts mycket på diskussionsnivå under den senare tiden. Vid föräldrarnas ansvar lades stor vikt, att det i första hand var de som skulle sörja för sina barn. Handläggare betonade att vid dokumentation av ett ärende skulle barnperspektivet finnas med men enligt hur vi uppfattade det betyder det inte alltid att någon faktisk hänsyn togs till barnen.

Vilken är din uppfattning av vad barns behov är?

Det genomgående svaret på frågan inbegriper det som beskrevs som de grundläggande behoven; mat, trygghet, bostad, kläder, kärlek, fritid, en god miljö och så vidare. Även att ta hänsyn till hur en eventuell förändring kunde påverka barnet och att tänka sig in hur barn uppfattade saker beskrevs som barns behov. Det ansågs av några informanter att barnen borde hållas utanför de ekonomiska problem familjen hade. De ansåg att barnen inte skulle behöva bära den börda det innebar att uppbära ekonomiskt bistånd eller att behöva ta det ansvar över ekonomin som ska ligga på vuxna. Detta kunde ses som ett behov hos barn att slippa vara indragna i.

Vidare beskrevs att barns behov kunde vara att få göra det som andra barn gör, även om resurserna var begränsade för familjen, så skulle möjligheten finnas. Det kunde vara befogat att gå in med extra hjälp utöver normen för att barn ska kunna ingå i ett socialt sammanhang, till exempel spela fotboll. Och även om det ibland upplevdes att det fanns gränsfall där de emellanåt var ”snåla” så tyckte de sig trots allt ha blivit bra på just det.

Några ville inte precisera barns behov utan menade att det var väldigt individuellt. Man kunde inte jämföra två barn utan det intressanta var att titta på det specifika för den enskilda familjen och se vad just de behövde.

”...det kan ju vara föräldrarna som behöver stöd för att barnen ska få det bättre”.

Reflektion: Många socialsekreterare nämnde de självklara saker som vi alla har behov av. Det ansågs också att barns behov kunde vara att inte vara delaktiga i familjens ekonomi eller konsekvenserna av den. En avvikande mening var att man inte kunde behandla familjerna lika, alla har individuella behov.

Hur tillgodoser ni barns behov i ett ärende på en generell basis?

I första hand beskrevs det att det var normen man utgick från för att tillgodose behov men, om man kunde motivera tillräckligt tydligt varför så kunde barn bli beviljade insatser utöver norm. Det rörde sig då oftast om bidrag för organiserade fritidsaktiviteter eller om att behålla en boendemiljö som var till gagn för barnet. Även i detta sammanhang nämndes att det faktum att det fanns barn i en familj vägde tungt vid hot om vräkning och vid hyresskulder.

”Det finns många exempel på att en familj aldrig skulle fått ett visst bistånd om det inte hade funnits barn”.

De barn som levde i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd, som befann sig utanför ”systemet”, hjälpte man i regel i större utsträckning med behov som behövde tillgodoses. Här fanns också ett samarbete med övriga enheter inom socialtjänsten och det nämndes att ett ansvar fanns hos ekonomihandläggaren att hålla ”ögonen öppna” om det skulle vara några andra problem i familjen. Någon handläggare tog upp att de hänvisade långvariga biståndstagare till ”Majblomman” där de fick ansöka om bidrag för till exempel en lägvistelse. Fick de där avslag, menade denna handläggare att socialtjänsten kunde gå in och betala om det ansågs viktigt för barnet.

Det fanns också ett föräldraansvar i att barnets behov blev tillgodosett även om det inte kunde kontrolleras att pengarna gått barnet tillgodo då pengarna betalades ut till föräldrarna. Ett annat sätt att se på föräldraansvaret var att mobilisera föräldrarnas egna möjligheter och att stärka dem i sin roll. Man presenterade inte färdiga lösningar utan erbjöd dem hjälp som efterfrågades och gjorde dem delaktiga i beslut.

Reflektion: Ett överraskande svar var att en socialsekreterare hänvisade biståndstagare till ”Majblomman” i första hand. Andra menade att när just ett barn är föremål för biståndet är det lättare att motivera för och bevilja utöver normen.

Träffar ni barnen i respektive familj?

Det genomgående svaret var att man inte brukade träffa barnet. Det upplevdes att det var vanligare förr att föräldrarna hade barnen med sig. En anledning till detta som nämndes, kunde vara att barnen i dag befinner sig på förskolor och fritids i en annan utsträckning än tidigare.

Diskussioner fördes om huruvida man skulle träffa barnen oftare likväl som att åsikten framfördes att det inte var lämpligt att inviga barnet i familjens ekonomiska situation. Olika synpunkter framfördes i denna fråga där någon ansåg att det inte fanns något självändamål med att träffa barnet utan att man fick avgöra från familj till familj. Någon uttryckte en direkt önskan om att träffa barnet oftare, att det sågs som enbart positivt. En annan tyckte tvärtom att det begränsade samtalet oerhört när barnet var med eftersom de känsliga delarna runt familjens ekonomi blev svåra att diskutera då. Handläggaren poängterade dock att detta bekymmer som beskrivs mycket väl kunde ligga hos denne själv.

”Det är någonting som barnet inte ska behöva bekymra sig om, mamma och pappas ekonomi”.

Reflektion: De brukade inte träffa barnen.

Är det brukligt att göra hembesök?

Hembesök gjordes endast i undantagsfall. De gånger det gjordes var det för att styrka ett behov då klienten ansökt om att få köpa tillexempel något nytt i möbelväg eller vid kontroll då det fanns misstankar om inneboende som bidrog till hyran. I en kommun gjordes hembesök konsekvent i samband med hot om vräkning eller el-avstängning.

Det fördes en diskussion huruvida det skulle göras fler hembesök och det nämndes att *”vi gör väldigt sällan hembesök vi som jobbar med socialbidrag”*.

Reflektion: Hembesök gjordes i ett kontrollerande syfte.

Anser ni att ni har möjlighet att arbeta gentemot barns behov i den utsträckning ni skulle önska?

Det gavs uttryck för en önskan om att kunna arbeta gentemot barns behov i större utsträckning. Vidare påtalades att normen inte var så generös och att den var konstruerad för ett mer kortvarigt behov. Detta i sin tur ledde till att de med långvarigt behov blev eftersatta. Något som mer togs upp var att tiden inte riktigt räckte till, man kunde inte belysa ärenden ur alla synvinklar utan fick göra mer översiktliga bedömningar. Viktigt var dock att man hade tagit ställning och gjort en bedömning utifrån barnperspektivet och att det fanns som en rubrik i dokumentationen. Medan andra gjorde gällande att utrymmet fanns men att de inte beaktar det i så hög utsträckning som de skulle kunna.

”På något sätt har de väl köpt våran bild liksom av hur det är, det är ingen mening, de får inga pengar ändå och det är ju lite tragiskt på sätt och vis men det blir kanske så, jag vet inte”.

Det framkom också en känsla av maktlöshet utifrån det att det fanns föräldrar som prioriterade bort barnen och deras behov. En handläggare pekade på att föräldrarnas rättigheter synliggjordes men att barnen kom i skymundan.

”Barnen blir väldigt anonyma”.

Ett uttalande visade på att om inte föräldrarna uttryckligen bad om något extra som barnet behövde så lyfte inte handläggaren frågan, eftersom *”man lägger liksom inte orden i munnen på folk”*.

Åsikten fanns också att det var just i detta avseende, barns behov, som de hade stora möjligheter att göra undantag från generella riktlinjer och regler. Det gick att motivera för att tillgodose barns behov. Någon sade att begränsningarna i sättet att arbeta i viss mån låg på denne själv. När riktlinjer utarbetades i kommunen så byggde de delvis på egna önskemål och möjlighet till förändring låg där.

Reflektion: Anmärkningsvärt var att man sade sig göra översiktliga bedömningar och att man inte kunde belysa ärendet ur alla synvinklar, samtidigt som man påstod sig ha ett barnperspektiv. Ett problem för klienten, som vi ser, är att ett behov endast blir synliggjort om

klienten kan ge ett direkt muntligt uttryck för det. Något positivt var en socialsekreterares insikt om sin egen betydelse och att dennes förslag kunde förankras i verksamheten.

Har ni någon möjlighet att följa upp om beviljade insatser till barnet har blivit tillgodosedda?

När det gällde materiella ting var det genomgående kvitto som krävdes för kontroll av att biståndet använts på korrekt sätt. För övrigt sade samtliga att de var dåliga på att följa upp om ett bistånd gått till det som det var tänkt till. Man konstaterade att även om det fördes en dialog med föräldrarna kring det beviljade biståndet så kunde man bli bättre på att ställa frågor som visade på att biståndet till barnet verkligen hamnat där det skulle.

I vissa specifika fall skrevs en rekvisition, till exempel om man var i behov av glasögon. Gällde det exempelvis en lägervistelse eller en klassresa betalades detta direkt till ändamålet. Vissa upplevde att tiden var knapp för uppföljning.

”Det tycker jag är lite synd för det kan vara en av de viktigaste grejorna. Är det speciellt riktat till barn så vill man ju att det ska gå till barn, så är det”.

Reflektion: Samtliga uttryckte en önskan om att bli bättre på att följa upp beviljade insatser. Att man ville bli bättre på att ställa de ”rätta” frågorna.

9. Metoddiskussion

Vi har utgått från en kvalitativ metod därför att vi vill belysa egenskaper och framträdande drag hos ett fenomen. Det gav oss en möjlighet att få en bild av de sociala spelen i de olika miljöerna socialförvaltningarna representerade (Repstad, 1999).

I våra intervjuer valde vi semistrukturerade frågor med tanke på att vi ville ge informanten möjlighet att kunna tala utförligt och öppet om ämnet. Vi ville att intervjutillfället skulle få karaktären av ett samtal där de kunde uttrycka sina synpunkter kring känslor och erfarenheter av deras upplevelser i arbetet. Styrkan med intervjuer är att de är lämpliga vid insamlandet av mer djupgående och detaljerad data. Vi kan under intervjutillfället gå tillbaka i diskussionen för att kontrollera eller bekräfta en uppgifts riktighet Dessutom har vi möjlighet att återkomma till informanten vid ett senare tillfälle om vi behöver få ytterligare information om någon detalj. Som intervjuare får man också mer djupgående insikter i ämnet (Denscombe, 2000). Några informanter påtalade att det var ett privilegium och nöje att få vara föremål för denna undersökning.

Svagheten med intervjuerna var att vi som intervjuare påverkade tillförlitligheten i arbetet eftersom det är ofrånkomligt att vi inverkar med våra värderingar och tolkningar. Detta gäller både i intervjuerna och i bearbetning av materialet och är något vi är medvetna om. Det finns en risk att svaren från våra informanter blev tillrättalagda då det de säger, tänker och gör inte automatiskt återspeglar "sanningen". Intervjun är en konstlad situation och bandspelarens inverkan kan verka hämmande på vissa informanter. Detta beskrivs också i de etiska övervägandena vara ett faktum för en av våra informanter. En svaghet med intervjuerna var också att analysdelen var besvärlig och tidskrävande och analysarbetet inte kunde påbörjas förrän all data var insamlad (Denscombe, 2000).

Vi hade kunnat göra undersökning med hjälp av frågeformulär. Det som talat emot denna metod är risk för dålig svarsfrekvens och att svaren blir begränsade i sin karaktär. Detta passade inte oss då vi har ett litet antal respondenter och där vi önskade mer djupgående svar. Nu i efterhand kan vi däremot se att intervjuer i en fokusgrupp hade varit intressant med tanke på våra informanters svar och vad det hade kunnat generera i gruppen. Ett utbyte av erfarenheter och tankar hade kunnat leda till insikter som kanske inte har framkommit i de individuella intervjuerna (Denscombe, 2000).

Inför varje intervju var vi mycket noga med att kontrollera att vår utrustning fungerade. Detta för att en intervju är en engångsföreteelse och man kan inte förvänta sig att informanten ska ställa upp en andra gång om vi har slarvat med något så grundläggande som kontroll av utrustning.

I relation till vårt syfte föll sig valet av informanter väldigt naturligt. Vi har svårt att se vilka andra som hade kunnat ge oss den information vi efterfrågade. Denna yrkesgrupp var de som kunde belysa den aktuella undersökningsfrågan. Med tanke på studiens omfattning, både vad det gäller tid och innehåll, anser vi att antalet informanter var lämpligt. Även om den fördelning som blev mellan män och kvinnor inte var något vi styrde över tror vi att det gav en mer nyanserad bild av verksamheterna. Att vi benämnde kommunerna A, B, C och D var i första hand för att underlätta för oss själva i analysarbetet.

När det gäller genomförandet av intervjuerna ser vi det som positivt att vi talat med chefen innan vi tog kontakt med respektive informant. Detta upplever vi ha underlättat för dem att fatta beslut om delaktighet då vi redan fått ett klartecken från chefen. Att få informanter att ställa upp fann vi inte som något bekymmer. De vi kontaktade var alla intresserade av att ingå i studien. Dock när informanten som blev sjuk gav återbud och vi fick signaler om att de övriga socialsekreterarna på den förvaltningen eventuellt skulle få svårt att medverka, så hade detta inneburit att den kommunen endast haft en representant i studien. Detta hade troligen inte märkts i resultatet men vår grundtanke var att det skulle finnas två representanter från varje kommun. Två personer ger en bredare och mer nyanserad bild av verksamheten. Om vi hade haft större erfarenhet av att genomföra intervjuer skulle resultatet säkerligen ha sett något annorlunda ut. Det vi främst tänker på är att vi kunde följt upp vissa frågor ytterligare för att gå djupare in i ämnet istället för att gå vidare i diskussionen.

Om vi inte åtgärdat det missförstånd som uppstod i kommun D, där de trodde att vi ville intervju dem tillsammans, hade utgången av den intervjun antagligen sett annorlunda ut. Eventuellt skulle någon av dem komma att dominera samtalet och att den enas åsikter då blivit det som styr samtalet (Denscombe, 2000).

Det faktum att vi missade att uppgi våra telefonnummer i informationsbrevet som vi skickade ut till informanterna hade kunnat medföra problem. Om någon av informanterna

velat kontakta oss, till exempel för att ändra tid eller avboka, hade de inte kunnat det. Det hade för deras del förmodligen medfört extra bekymmer i form av till exempel irritation.

Efter varje intervju genomförande skrev vi ut dem ordagrant. De intervjuer som var och en gjort skrev vi också själva ut. Vi satt inte tillsammans under denna process. Detta på grund av att ljudupptagningarna är mycket tidskrävande och vi ansåg att sitta tillsammans med utskriftarna hade varit ett ineffektivt utnyttjande av tid. Dock gav tillfället oss en möjlighet att åter sätta oss in i de svar vi fick vilket bidrog till att underlätta för oss vid resultatanalysen. De anteckningar som fördes under intervjutillfällena gjordes både som minnesanteckningar och som en säkerhet om det skulle bli något tekniskt fel med utrustningen. Att vi sedan har varit två personer som granskat materialet har bidragit till två infallsvinklar i tolkningen som tillsammans kan öka undersökningens tillförlitlighet.

När det gäller miljön på socialförvaltningarna upplevde vi att den olåsta förvaltningen kändes mer välkomnade och avdramatiserad. Vår tanke kring det är att det kan te sig mer förtroendeingivande för klienten att slippa bli ”granskad” innan de är välkomna in. Trots vår kännedom om att förvaltningarna ofta är låsta upplevde vi en känsla av att vara misstrodda. Detta måste tyda på att det förutsätts att alla besökare, oavsett ärende, är ett potentiellt hot. Intervjutillfällena fungerade bra i samtliga fall men naturligtvis kändes det trevligare i de fall rummen hade en mer personlig prägel.

Detta är en kvalitativ studie och syftet är inte att nå ett resultat som är statistiskt generaliserbart utan snarare att uppnå en trovärdighet och rimlighet i vår beskrivning av den verksamhet vi belyst. Ambitionen är, som Repstad (1999) också påvisar, att göra något troligt, inte att visa på en självklar nödvändighet. Vidare menar Repstad att man inte okritiskt kan generalisera utifrån en undersökningsgrupp. Däremot kan man göra en grov och subjektiv uppskattning av resultatets representativitet. När det gäller vår undersökning tror vi att det resultat vi fått fram, till stora delar är överförbart på andra socialförvaltningar när det gäller barnperspektivet i handläggning av ekonomiskt bistånd. Detta antagande bygger vi på den information vi fått från både litteratur och informanter.

Då det gäller analysen av materialet gjorde vi en sammanställning efter varje fråga som vi ansåg gav den bästa beskrivningen av materialet. De citat som ingår i resultatet är valda för att

göra presentationen med valid och mer detaljerad. Den avslutande reflektionen syftar till att lyfta essensen ur det som vi tyckte var extra intressant.

10. Diskussion

I vår diskussion kommer vi att föra ett resonemang kring det resultat vi redovisat och de kopplingar vi gör till teorier och bakgrund. Vår utgångspunkt är att belysa insamlad data i förhållande till syftet och tillhörande frågeställningar.

Vi gör en koppling mellan det ”tryck” angående ansökningar, socialsekreterarna beskriver i resultatet och Esping-Andersens välfärdsteori. Vi ser att det överensstämmer med hans beskrivning av förhållandet marknaden - socialbidrag där faktorer som arbetslöshet är delvis avgörande för det ekonomiska biståndets omfattning. Även beslut från försäkringskassan och till exempel anslag för åtgärder från arbetsförmedlingen påverkar antalet biståndstagare. Detta kan i modellen kopplas till relationen stat – socialbidrag där välfärdsstatens egna funktionsätt inverkar. Socialsekreterare pekar också på att den grundläggande konstruktionen av normen som är anpassad till ett kortvarigt behov medför bekymmer för de med ett långvarigt bidragsbehov. I detta avseende kan man också dra paralleller till systemteorins exosystem som behandlar arbetsförhållanden.

Socialsekreterarnas samarbete med övriga instanser i samhället kan appliceras på Bings (2003) beskrivning av systemteori där det finns ett ömsesidigt samarbete mellan delar i systemet. Vidare koppling gör vi till exosystemet där stöd till föräldrarna kan generera goda effekter för barnen trots att de inte själva är aktörer.

De normer som socialsekreterarna talar om som är grunden för vad som beviljas i det ekonomiska biståndet till familjerna och barnen ryms också i modellen för välfärd. Det finns en direkt sammankoppling mellan stat – socialbidrag vad det gäller omfattningen på normen som är riksomfattande. Det går också att knyta an till organisationsteorin där skrivna regler och normer styr handlingar i organisationen. Bland annat kan det handla om huruvida riktlinjerna talar för eller emot att göra hembesök. De administrativa krav som ställs på socialsekreterarna i form av till exempel dokumentation är också en del av organisationsteorin.

Inledningsvis nämner vi att Näsman (1996) talar om vuxnas företrädesrätt till tolkning i olika sammanhang. Detta är något som genomsyrar hela vår undersökning. Barnets möjlighet att komma till tals är mycket begränsad i relation till det utrymme vuxna får i handläggningen av ekonomiskt bistånd. Även Bing (2003) och Swärd (3-4/2004) belyser detta förhållande.

När vi ser tillbaks historiskt på det ekonomiska biståndet kan vi se likheter med dagens utformning av det. Redan på 1800 – talet fanns en uppdelning av en frivillig och en obligatorisk del av biståndet vilket det finns även idag. Några socialsekreterare poängterar att det är i de fall då barn är involverade i ett ärende som det går att göra undantag från den del av normen som är obligatorisk. Med en god motivering är det just i dessa ärenden som klienten kan tillgodoses i större utsträckning. Emellertid är detta, utifrån de svar vi fått, just ett undantag och det finns till och med de handläggare som menar att klienten i första hand ska söka hjälp hos andra aktörer som ger bistånd till behövande, till exempel Majblomman. Vi trodde i vår ”okunskap” att det var förbehållet skolan, med tanke på att det är barn som säljer Majblomman till förmån för andra barn, att hänvisa familjerna dit. Ofta då behjälpta av skolsköterska. Tanken att barn hjälper barn är väldigt god och att då socialtjänsten använder sig av denna resurs och detta ideella arbete ter sig för oss underligt.

I enlighet med vad socialstyrelsen rekommenderar är dokumentationen av barnperspektivet något som socialsekreterarna arbetar med. Det förs även diskussioner i ämnet och de arbetar mot att förbättra sig i detta avseende. På just en socialförvaltning ligger det på agendan i detta nu. Frånsett detta fick vi uppfattningen att det många gånger handlade om att dokumentationen av barnperspektivet bara var en rubrik i ärendet. Att rubriken fanns med kändes viktigare än hur stort egentligt beaktande som tagits till barns behov. Ett barnperspektiv måste enligt SoL finnas med i besluten.

Att barns behov är mat, kärlek, tak över huvudet och så vidare är ju självklart och kanske inte det svar vi hade förväntat oss. Utan snarare det som framhölls av ett par informanter att det är så mycket mer än det grundläggande och framförallt individuellt. Barns behov är naturligtvis mer än att se till barns bästa och att de ska få uttrycka sina egna åsikter och få dessa beaktade efter ålder och mognad. Ett barns behov är mer komplext än så och behovet kan bedömas först i mötet med varje enskilt barn. Detta tycker vi borde vara lika självklart för socialsekreterarna som det är för dem att möta den vuxna klienten för att göra en bedömning av behov. Men som Näsman (1996) poängterar kanske barns egen syn på saken blir

ointressant och betvivlad då det ligger i barnets natur som ”not-yets”, alltså ännu inte vuxna, att de inte har förmåga, omdöme och kunskap nog att ge en ”rätt” beskrivning av sin situation. Kanske är det denna uppfattning som ligger till grund för att vissa socialsekreterare inte ser det som nödvändigt att barnen är med under mötet med familjen. Samtidigt som det anses vara barns behov att ”slippa” vara delaktiga i familjens knappa ekonomiska situation är det ju trots allt den verkligheten barnen lever i. Som Socialdepartementets rapport (2004) visar kan upplevelsen för barnet att leva på en så låg oförändrad nivå, i relation till andra barn i samhället, som har en bättre ekonomisk standard, ta sig uttryck i form av psykiska åkommor. Hur skulle det faktum att man inte talar med barnet kunna underlätta detta? Eller som Olsson i Länsstyrelsens rapport (2005:4) refererar till ett utdrag från en socialsekreterares berättelse som lyder: *”Vad vi glömmer är att det vi ska utreda är en del av barnets verklighet som barnet redan i allra högsta grad är inblandad i.[] Vi vuxna ska inte tro att barn som redan på olika sätt är utsatta, blir mer utsatta för att vi ger dem information och gör dem delaktiga och involverade i utredningen” (sid.36).*

Det faktum att man inte träffar barnen så ofta och sällan gör hembesök, förutom i kontrollerande syfte, medför att man lägger över väldigt mycket på föräldrarnas ansvar. Detta kan vara positivt i de fall då man, som nämns i resultatet, utgår från familjens uttalade behov och önskemål och gör dem delaktiga i de beslut som rör dem och där de stärks i sin föräldraroll. I sin tur genererar detta till goda effekter för barnen. I andra fall där föräldraansvaret framhölls fick vi känslan av att socialsekreterarna hänvisade till det först och främst, oavsett behov hos barnen eller förmåga hos föräldrarna. Naturligtvis är barnen i första hand föräldrarnas ansvar men blir återigen ”osynliga” för socialtjänsten.

När det gäller uppföljning av beviljade insatser till barnen kan vi inte se att det görs. Om eller i de fall där föräldrarna förmedlar biståndet till sina barn har socialsekreteraren ingen insyn tillika möjlighet att märka det. Har man ingen uppföljning av beviljade insatser, hur märker man då att barns behov har blivit tillgodosedda? Det finns dock en genomgående önskan från samtliga socialsekreterare att bli bättre på uppföljning och vissa av dem blev uppmärksammade på att det här förelåg en brist.

Vi vill avslutningsvis i vår diskussion belysa det som några av socialsekreterarna lyfte i sitt resonemang kring barns behov. De såg familjens samlade resurser som en tillgång i arbetet tillsammans med dem, det fanns ett helhetstänkande kring hela den sociala situationen.

Insikten om vid vilka tillfällen man behöver hjälp eller träda åt sidan präglade också deras sätt att arbeta. De valde att arbeta med jagstödjande insatser och såg först och främst möjligheter istället för brister. Detta stämmer väl överens med Johansons (2002) uppfattning om vad som är viktigt i arbetet med klienten. Vi ser att implementeringen av barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd har kommit en bit på vägen hos vissa handläggare. Det är de som vi upplever, har en ambition och en vision av att se barnet i familjen och lyfta det som en person med eget värde.

10.1. Avslutande reflektion.

Till sist vill vi säga att det har varit ett intressant och lärorikt uppsatsarbete. Att barnperspektivet ännu inte har förankrats full ut i handläggningen av ekonomiskt bistånd kan det finnas flera anledningar till. En anledning som vi ser kan vara att barn, ur ett historiskt perspektiv fram till nyligen, inte tillskrivits något direkt emotionellt eller intellektuellt värde. Att de sedan var värdefulla som arbetskraft är en annan sak som vi lämnar till en senare diskussion. Alla samhällseliga förändringsprocesser som denna, tar lång tid att förankra i människors medvetande och handlande. Ännu längre tid tar det innan man kan se effekterna av det i olika verksamheter, till exempel inom socialtjänsten.

Om vi går vidare i arbetet med att ta reda på hur barns behov blir beaktade skulle vi välja att tala med barnen själva. Vi är medvetna om att även detta skulle tolkas genom ett vuxenperspektiv, vårt, då det barnet förmedlar beskrivs genom oss. Detta skulle trots allt vara så nära barnets upplevelser av sin verklighet man kan komma.

”Barnen utgör en avsevärd del av hela mänskligheten, av befolkning, folk och nationer, de är invånare, medborgare och våra ständiga följeslagare. De har funnits, de finns här nu och kommer alltid att finnas. Skulle det finnas ett liv som bara är på låtsas, nej, barndomen utgör en lång och viktig tid i en människas liv” (Korczak, 2002. sid.49).

Litteraturlista

Barnombudsmannen (2004) *Samtal med barn och unga*. Stockholm: Barnombudsmannen (BI2004:03).

Bartley, K. (1998). *Barnpolitik och barns rättigheter*. Göteborg: Kompendiet, Göteborgs universitet.

Bing, V. (2003), *Små, få och fattiga - om barn och folkhälsa*. Lund: Studentlitteratur.

Denscombe, M. (2000), *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Giddens, A. (1998). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.

Hatch, M J. (2000). *Organisationsteori – moderna, symboliska och postmoderna perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Johansson, K E. (2002). *Vägmärken och vändpunkter i socialt vardagsarbete - teorier, erfarenheter och synpunkter*. Stockholm: Sober Förlags AB.

Korczak, J. (2002). *Barnets rätt till respekt*. Stockholm: Natur och Kultur.

Länsstyrelsen. (2005:4). *Barnets socialsekreterare – Coaching i dialogiska utredningar*. Malmö:Länsstyrelsen i Skåne län.

Meeuwisse, A. Sunesson, S. Swärd, H. (2000). *Socialt arbete – en grundbok*. Stockholm: Natur och Kultur.

Norström C, Thunved A, (2004). *Nya sociallagarna – med kommentarer, lagar och författningar som de lyder den 1 januari 2004*. Stockholm: Nordstedts Juridik.

Näsman, E. (1996). *Vuxnas intresse av att se med barns ögon*. Stockholm: Demografiska avdelningen Stockholms universitet.

Puide, A. (red.)(2000). *Socialbidrag i forskning och praktik*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB.

Repstad, P. (1999). *Närhet och distans – kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Sandin, B. & Halldén, G. (red.)(2003). *Barnets bästa – en antologi om barndomens innebörder och välfärdens organisering*. Eslöv: Brutus Östlings Bokförlag Symposion AB.

Salonen, T. (1994). *Välfärdens marginaler* Stockholm: CE Fritzes AB.

Salonen, T. (2002), *Barns ekonomiska utsatthet under 1990-talet*. Stockholm: Rädda Barnen.

Salonen, T. (2003), *Barnfattigdom i Sverige. Årsrapport 2002*. Stockholm: Rädda Barnen.
Socialdepartementet. (2004). *Ekonomiskt utsatta barn*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer. (Ds 2004:41).

Socialstyrelsen. (2003). *Barnperspektiv – vid handläggning av ekonomiskt bistånd*. Stockholm: Länsstyrelsen i Stockholms län.

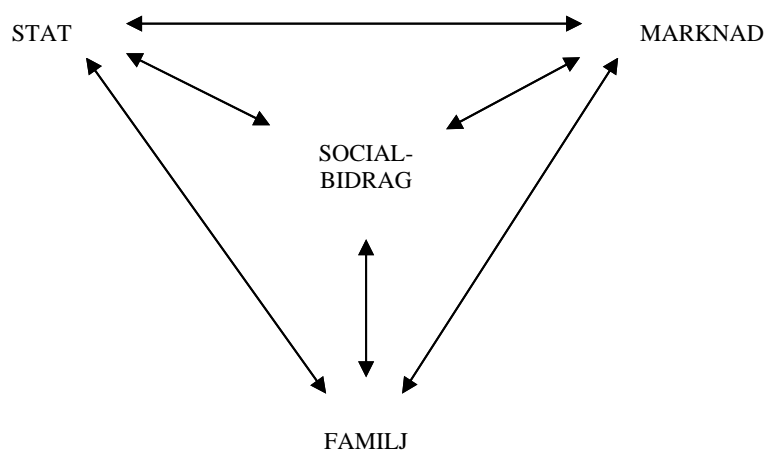
Swärd, H. (3-4/2004). Vad kan vi lära av Harry Martinsons författarskap? *Socialvetenskaplig tidskrift*. Lund: FORSA.

Östberg, V. (1994). Barns levnadsvillkor. I: Fritzell, J & Lundberg, O (red.) *Vardagens villkor. Levnadsförhållanden i Sverige under tre decennier*. Stockholm: Brombergs.

Internet

www.barnkonventionen.se 2005-05-11

Socialbidragets relation till samhällets försörjningssystem.

Bilaga 2.

Anette Rasmusson
Anna Svensson
Karlshamn

2005-04-08

Vi är två studerande från hälsovetenskapliga institutionen på Högskolan i Kristianstad. Vi läser 6: e terminen på Sociala omsorgsprogrammet med inriktning socialpedagogik.

Under denna termin skriver vi vår C-uppsats och vår tanke är att inrikta oss på en del av socialtjänstens arbete. Syftet med studien är att utforska hur socialtjänsten resonerar kring barns behov samt deras möjligheter att arbeta utefter detta i familjer som ansöker om ekonomiskt bistånd.

För studiens genomförande är det en ovärderlig hjälp om du vill hjälpa oss med information för detta ändamål. Vi är mycket tacksamma om du har möjlighet att ställa upp som informant och detta genom en intervju. Om vi har ditt medgivande kommer intervjun att tas upp på band. Detta för att underlätta vidare bearbetning av materialet.

Som du säkert vet har vi tystnadsplikt och kommer att behandla allt som sägs under intervjun med största konfidentialitet. Även du som intervjuperson kommer i studien att vara anonym. Vi vill att du ska veta att deltagandet är helt på frivillig basis och kan avbrytas närhelst du önskar. Viktigt är också att nämna att den information vi får från dig endast kommer att användas för forskningsändamålet. Efter studiens färdigställande kommer den att förstöras.

Tack på förhand!

Med vänlig hälsning,

Anna Svensson

Anette Rasmusson

Bilaga 3.

Härmed samtycker jag.....till att medverka som informant i en
C-uppsats genomförd av Anna Svensson och Anette Rasmusson.

Datum

Namnsteckning

Intervjuguide.

Har det skett någon förändring i antalet ansökningar om ekonomiskt bistånd under den senare tiden?

Hur resonerar ni kring begreppet barnperspektiv?

Vilken är din uppfattning av vad barns behov är?

Hur tillgodoser ni barns behov i ett ärende på en generell basis?

Träffar ni barnen i respektive familj?

Är det brukligt att göra hembesök?

Anser ni att ni har möjlighet att arbeta gentemot barns behov i den utsträckning ni skulle önskar?

Har ni någon möjlighet att följa upp om beviljade insatser till barnet har blivit tillgodosedda?

Bilaga 5.

Fördelningen av uppsatsarbetet.

Vi har genomfört fyra intervjuer var och även skrivit ut de vi själva gjort enskilt. För övrigt har vi arbetat tillsammans genom hela uppsatsen bortsett från enstaka delar i bakgrunden. Anna skrev historiken och stycket om definition av hushåll med ekonomiskt bistånd. Anette skrev om välfärd - barnens bästa och om välfärdsteori. Dock har vi suttit tillsammans och lagt in det i arbetet efter det att vi läst varandras utkast och lagt fram våra eventuella åsikter.

Allt annat arbete har vi genomfört gemensamt.